

BÜNTETŐPEREK A BALASSAGYARMATI MEGYEI BÍRÓSÁGON (1957–1961) EGY KUTATÁS KEZDETÉNEK MARGÓJÁRA*

STEFÁN ANTAL KRISZTIÁN

Magyarország 1945 utáni történelmének bűnözéssel kapcsolatos aspektusát – egyelőre – két részre lehet osztani: az első szűk húsz évből a központi statisztika hiánya miatt csak esettanulmányokat ismerünk, azokat is inkább a főváros korábbi nyomozóinak visszaemlékezéséből.¹ Kivételt képeznek ebben a két évtizedben az 1956-os események, melyek viszonylag jól dokumentáltak, és a történéseket részletesen megismerhetjük az elkészült szakirodalom tanulmányozásával. Az 1965 utáni bűnügyi statisztika adatait már a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) gyűjteményéből ismerhetjük, így erről a bő húsz esztendőről elmondhatjuk, hogy egy alaposan feltérképezett időszakról van szó. A téma kiválasztásához, illetve főleg az első szakasz időhatárában való kutatáshoz motivációt adott, hogy Nógrád megyében ezt még senki nem kutatta, és így az eredmények novumként szolgálhatnak, illetve alapvetően országos szinten is kevés a mikroszintű bűnözéstörténeti vizsgálat. Kutatásommal azt a célt szeretném elérni, hogy a Balassagyarmati Megyei Bíróság 1957 és 1961 közötti időszakának bűnügyi statisztikái elkészüljenek és elérhetőek legyenek. Ez azért nagyon fontos, mert ha ezek a mikrokutatások minden megye vonatkozásában elkészülnének, akkor megteremtődne a részletes megyei és az országos bűnügyi statisztika az 1965 előtti időszakból. A kutatás megkezdése előtt azon hipotézisemet szerettem volna igazolni vagy cáfolni, hogy a második világháború következményei, valamint a Rákosi-rendszerben tapasztalt diktatórikus elemek miatt kialakult belső társadalmi feszültségek az ötvenhatos események nélkül is visszaköszönnének a bűncselekmények elemzésében. Az egész kutatásban, így már az 1957-es év tanulmányozása során is, kihagytam az ötvenhatos megtorlópereket, mert ezek befolyásolták és torzították volna az eredményt, így a hipotézisem szempontjából is csalóka lett volna a kép.

A második világháborút követő időszak – a kutatásom záróévéig – büntetőjogi alapját a hatályba lépése óta többször módosított, illetve kiegészített Csemegi-kódex adta. Ehhez csatlakoztak a kisebb fajsúlyú törvények, illetve büntetőjogi szabályozások.² A szocialista átalakulás, valamint a hatalom

* A tanulmány elkészítését az EFOP-3.6.1-16-2016-00001. „Kutatási kapacitások és szolgáltatások komplex fejlesztése az Eszterházy Károly Egyetemen” című pályázat támogatta.

¹ Gönczöl, 1987. 61.; Ádám, 1983.

² Mezey, 2004. 208.

viszonyainak változása miatt megjelent az igény a törvénykönyv általános részének szovjet minta szerinti átalakítására. Ennek a kodifikálásnak fontos lépcsője az 1950. évi II. törvény, mellyel új általános rész lépett életbe a törvénykezésben.³ A különös rész átstrukturálása az általános indoklásban szerepeltek szerint hosszabb időt és gondos előkészítést igényelt, így csak az 1961. évi V. törvénnyel, az új büntetőtörvénykönyvvel lépett hatályba.⁴ A hatalmi viszonyok átalakulása azonban nemcsak a büntetőjogban, hanem az alkotmányban is változásokat hozott. Az 1949. évi alkotmány az 1936-os szovjet alaptörvény mintája alapján született meg, valamint jelentős részben átvette annak szerkezeti felépítését.⁵ A közel egy évszázados múlttal rendelkező bírósági szervezet alaposan próbára tette az 1945 utáni törvényalkotást is, különös tekintettel az 1940-es évek végétől megjelenő diktatórikus törekvéseket. A modern bírósági szervezet a kiegyezés utáni években, míg a bíráskodás szervezeti formái (például a négyszintű bírósági rendszer) a XX. században alakultak ki. Az 1940-es évek végén a bírósági rendszer több intézményét megszüntették: 1949-ben eltörölték a közigazgatási bíróságot, valamint a kétfokú fellebbvitelt. Az ebben az évben kiadott alkotmányban szervezeti értelemben azonban nem történt más, mint a Kúriából Legfelsőbb Bíróság, a törvényszékből megyei bíróság lett, a járásbíróságnak pedig nem változott a neve. Az ítéletábrát az alkotmány ugyan felsőbbbíróságra nevezte át, de az 1950. évi IV. törvény eltörli ezt a bírósági szintet.⁶

Kutatásomban a Balassagyarmati Megyei Bíróság büntetőperes irataival foglalkozom, mely a bírósági szervezet középső szintjét jelentette a korszakban. Ezt a szintet a tizenkilenc megyei, illetve a fővárosi bíróság alkotta. A megyei bíróságok székhelye legtöbb esetben megegyezett a megyeszékhellyel, a kivételt a Békés Megyei Bíróság (Gyula), illetve az általam vizsgált Nógrád Megyei Bíróság (Balassagyarmat) jelentette. A megyei bíróság hatásköre két irányba terjedt ki. Az esetek többségében másodfokú bíróságként működött, és elbírált a járásbíróságok ítélete ellen benyújtott fellebbezéseket, de bizonyos ügyekben elsőfokú hatásköre is volt. Ilyenek lehettek például a gyilkosságok, gyilkossági kísérletek, súlyos testi sértések, államellenes tevékenységek (például izgatás), lőfegyverrel való visszaélések (különösen az 1957-es évben, amikor a fegyver- és lőszertartás tiltott volt) vagy a bünszövetkezetben elkövetett bűntettek (csalások, vám- és egyéb bűncselekmények). A megyei bíróságot

³ A büntetőjog általános része azon jogi normákat foglalja össze, melyek meghatározzák a büntetőjogi felelősségre vonás feltételeit és akadályait, valamint az egyes büntetési és intézkedési nemeket, továbbá azok kiszabásának szempontjait. Ezzel szemben a különös rész azokat a jogi normákat határozza meg, hogy mik azok az emberi magatartásformák, amelyek bűncselekménynek minősülnek, továbbá megállapítják az elkövetővel szemben alkalmazható szankciókat. Lásd bővebben: Mezey, 2004. 168–208.

⁴ Uo. 211.

⁵ Dezső, 2007. 29.

⁶ Uo. 388.

apparátusa elnökből, elnökhelyettesből és az elsőfokú tárgyalásokon ülnökökből állt.⁷

Az 1950-es évek elejére a politikai önkényuralmi rendszer kiépítésének hatására a bírói függetlenség formálissá vált, majd az 1956-os megtorlóperек során gyakorlatilag megtörtént a teljes felszámolása.⁸ A forradalommal és szabadságharccal egy időben a bíróság működése is megszakadt: Balassagyarmaton 1956. október 25. és 1957. február 1. között szünetelt a munka. E két időpont között december 15-i kezdettel a statáriális katonai bíróságok ítéleztek, főleg a forradalomban részt vevő személyek elleni perekben. A pártvezetés azonban gyorsan elégedetlen lett a statáriális bíróság munkájával, mert az MSZMP vezetése úgy ítélte meg, hogy a bírák nem kellően a párt szellemében jártak el a megtorlóperек során, ezért ezek a tárgyalások is megyei szinten, illetve a Legfelsőbb Bíróságon folytatódtak.⁹

A bűnözés alakulásának szemrevételezésénél érdemes visszamenni az időben a két világháború közötti időszakra. Gyáni Gábor összefoglaló jellegű tanulmányában kiemeli, hogy az első világháborút követő években nagymértékben emelkedtek az elkövetett bűncselekmények, számuk tíz év alatt megduplázódott. Eltérő volt a bűnesetek fajtája vidéken és a fővárosban. Vidéken túlsúlyban voltak az erőszakos bűncselekmények (például súlyos testi sértések, emberölési kísérletek), míg a fővárosban inkább a vagyon elleni vétségek voltak a jellemzők, melynek hátterében a szervezett bűnbandák megjelenése állt. A szerző kiemeli, hogy ekkor jelenik meg nagyobb számban a női bűnelkövetés (átlagosan 20% körüli arányban), de még mindig a férfiak vannak jelentős többségben. A korban kezdett megugrani a visszaesők aránya a bűnelkövetők között, ami jelezte, hogy a bűncselekmények esetében elkezdődött egyfajta professzionalizálódás.¹⁰

Ennek eredménye a második világháborút követő zűrzavarok időszakában mutatkozott meg. A politikai vezetésnek az 1948-as fordulat előtt komoly problémát okozott a fővárosban a vagyon elleni bűncselekmények növekedése és radikalizálódása. Ebben főszerepet vállalt Mészáros István – gúnynevén Hekus Dönci –, aki a kékcédulás választást megnyerő Baloldali Blokk első számú célpontja lett.¹¹ Hekus bűnlajstroma 1945 októberében kezdődött, mikor egy Bartók Béla úti gyógyszerertárból gyógyszerészeti segédeszközöket lopott el. Szűk másfél évvel később hasonló betörést követett el a Városmajor környékén, azonban a rablás után egy rendőr igazoltatta, akit a helyszínen agyonlőtt. Egy hónap sem telt el, és április elején a Párizsi Áruház alagsorában egy téglával agyonverte Hradics Erzsébetet. A rendőrség azonban nem tudta elkapni Mészárost, aki csak 1947 őszén bukkott le, mikor a lopott dolgokat megpróbálta

⁷ Uo. 389.

⁸ <https://kuria-birosag.hu/hu/kuria-tortenete> (utolsó megnyitás: 2019.05.24.)

⁹ Mikó, 2016.

¹⁰ Gyáni, 2005. 381–392.

¹¹ Bezsenyi, 2015. 22.

eladni. Döncit letartóztatták, de sikerült megszöknie, és a Dunántúlra menekült. A Győrbe tartó vonaton azonban elkapták, és igazi „sztárbűnözőként” érkezett vissza Budapestre.¹² Mészáros István a hatalomnak ideális bűnbak volt. A tárgyaláson igyekeztek róla a „fasiszta garázdálkodó” képét kialakítani, amelyet még tetézték is azzal, hogy korábban kémelhárítóként és csendőrmozgóként dolgozott. A november 11-i tárgyaláson végül az ügyész halálbüntetést kért a gyanúsítottra, amelyet november 29-én akasztás formájában végre is hajtottak.¹³

A rendőrség a második világháborút követően hatalmas problémákkal küzdött. A jól képzett szakemberek helyét átvették a párthű, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező káderek.¹⁴ A folyamat következményeként hatalmas mértékűt öltöttek a feltáratlan vagyon elleni bűncselekmények, különösen a betöréses lopások. Hekus Dönci mellett több bűnbanda járta második világháborús teherautókkal és fegyverekkel Budapest utcáit. Ezeknek a csoportoknak a Tisza Kálmán tér (a későbbi Köztársaság tér) és az Egresdő (a későbbi József Attila lakótelep) volt a központja. Válaszként a folyamatra megalakult a rendőrségen belül a razziacsoport (R-csoport), melynek speciális feladata volt: elfogni és kézre keríteni az erőszakos és vagyon elleni bűncselekményeket elkövető csoportokat és személyeket, valamint a feketézés révén kiterjedt tippadó és orgazdahálózat felszámolása. Hasonló feladata volt az 1945-ben létrehozott gazdasági rendőrségnek. Ezen egységek megoldották a fővárosi erőszakos és vagyon elleni bűncselekményeinek problematikáját, azonban az államosítások idején problémás lett volna ezen szervezetek legitimizálása, ezért 1949-re megszüntették őket.¹⁵ Ennek köszönhetően az 1950-es években egy teljesen másfajta bűnözői magatartás alakult ki a fővárosban és vidéken is. Eltűntek a közvéleményt korábban rettegésben tartó, erőszakos és látványos bűncselekmények. Különösen igaz ez azokra a bűnszövetkezetekre, akiknek célja a jelentős anyagi haszonszerzés volt. Ezek a csoportok a nyilvánosságot kizárva, a fosztogatók és Mészáros technikáitól elhatárolódva dolgoztak. Céljuk a láthatatlan vagyonszerzés volt. Ez a módszer lehetőséget adott számukra, hogy tevékenységük ne csak hetekig-hónapokig, hanem évekig tartson. Az állami reakció is teljesen eltért, mint korábban. Míg az 1940-es évek végén az említett elkövetőkre azonnal ráhúzták, hogy „fasiszta garázdálkodók”, addig ez az 1950-es években már nem volt jellemző.¹⁶

Ilyen előzmények után jutunk el 1957-ig és a Nógrád Megyei Bíróságon tárgyalta bűnesetekig. Egy megyei bíróság iratait azért érdemes feldolgozni ebből az időszakból, mert a szocializmus 1965 előtti időszakából hiányzik az évekre lebontott megyei – ennek következtében az országos – bűnügyi statisztika, így

¹² Ádám, 1984.

¹³ Bezsenyi, 2015. 22–23.

¹⁴ Kozáry, 2010. 33.

¹⁵ Bezsenyi, 2015. 24–26.

¹⁶ Stefán, 2019. 175–206.

a történész munkája mindenképp hiánypótlásként és újdonságként szolgál. Ehhez az adatfeldolgozáshoz a levéltárban hatalmas iratmennyiség áll rendelkezésre. Ezek közül az iratok közül a legnagyobb mennyiségben a bíróságok ítéletei jelennek meg a levéltár gyűjteményében. Ezeket kiegészítik a fontosabb, súlyosabb esetekben a tárgyalások jegyzőkönyvei, a gyanúsítottak és a tanúk vallomásai, valamint a rendőri nyomozás iratai. Ezt a hatalmas, évenként több iratfolyóméternyi anyagot hatékonyan feldolgozni csak az informatika felhasználásával lehet elvégezni. Én a feldolgozáshoz a Microsoft Access adatbáziskezelő programot vettem segítségül, melyben a legfontosabb adatfajtákat (gyanúsítottak, bűncselekmények, jogcímek, városok) külön táblákban tárolom a hatékony felhasználás céljából. Ezt az adatbázist használtam az 1957-ben tárgyalta bűncselekmények elemzéséhez is. Az eredményeket a prozopográfia módszerével szeretném majd feldolgozni.¹⁷

Bűncselekmények	Száma (db)	Százalék (%)
Összes	699	100
Ismeretlen	165	24
Ismert	534	76

1. táblázat A bűncselekmények ismert-ismeretlen arányának és számának megoszlása

(saját szerkesztés)

Ebben az évben 699 esetet tárgyaltak a Balassagyarmati Megyei Bíróságon, azonban a levéltárban ezeknek csak nagyjából 75%-a, egészen pontosan 534 eset van meg.¹⁸ A hiányzó dokumentumokat az elmúlt évtizedekben minden valószínűség szerint leselejtezték vagy a bírósági iratkezelés során elvesztek.

Bűncselekmények	Száma (db)	Százalék (%)
Ismert	534	100
Megtorlóper	96	18
A tanulmányban felhasznált esetek	438	82

2. táblázat A megtorlóper és a tanulmányban felhasznált esetek megoszlása

(saját szerkesztés)

¹⁷ Paksa, 2013. 7–8.

¹⁸ MNL NML XXV. 4c. A Balassagyarmati Megyei Bíróság 1957-es lajstromkönyve alapján.

534 eset közül 96 hozható kapcsolatba a megtorlóperekkel, így ezekkel nem foglalkozom kutatásomban. Tanulmányomban azokkal az 1957-ben tárgyalta, többnyire a megtorlóperек miatt kevesebb figyelmet kapó eseteket vettem alapul, amelyek nem az 1956-os őszi események miatt kerültek a bíróság hatáskörébe.

Bűncselekmények	Száma (db)	Százalék (%)
A tanulmányban felhasznált esetek	438	100
Elsőfokon tárgyalta	56	13
Másodfokon tárgyalta	382	87

3. táblázat Az első- és másodfokon tárgyalta esetek megoszlása

(saját szerkesztés)

A megmaradt 438 ügyből 382-nél szerepelt fellebbviteli, míg 56-nál elsőfokú bírósággal a Balassagyarmati Megyei Bíróság. Ennek oka az lehet, hogy kevés volt az annyira súlyos bűncselekmény (például gyilkosság), melyet első fokon kellett tárgyalnia.

Bíróság neve	Felkerült esetek száma (db)	Felkerült esetek aránya (%)	A járás népessége (1960)
Balassagyarmati JB	74	19	46 355
Pásztói JB	56	14	41 734
Rétsági JB	75	19	27 903
Salgótarjáni JB	139	36	68 936
Szécsényi JB	47	12	23 347
Egyéb	1	0	-

4. táblázat A másodfokon tárgyalta esetek felkerülési eloszlása a járásbíróságok között

(saját szerkesztés)

A legnagyobb számban a Salgótarjáni Járásbíróságról kerültek fel esetek a megyei bíróságra. Ennek hátterében demográfiai okok állhatnak, hiszen a legnagyobb népességtömörülés a salgótarjáni járásban volt ebben az időben. Ezt megerősíti az 1960-as népszámlálás, mely kimutatja, hogy a megye népességének közel 30%-a élt ekkor ebben a járásban. Némi meglepetés, hogy a második legtöbb ügy a rétsági járásbíróságról került fel. Ennek oka az lehet, hogy ugyan

népességszámban ez a járás jócskán elmarad a balassagyarmattól, mégis több település tartozik hozzá, így a járásbíróságra is több faluból érkezettek feljelentések. A pásztói és a szécsényi járásbíróság nagyjából a járásuk lakosságának megfelelő százalékban jelenik meg ebben az összehasonlításban, míg egyetlen egy eset más megye helyi bíróságáról származik, mert a fellebbezés idejében a fellebbező személy már átköltözött Nógrád megyébe.

Bűncselekményfajta	Szám (db)	Százalék (%)
Súlyos testi sértés	91	21
Lopás	53	12
Becsületsértés	48	11
Könnyű testi sértés	46	10
Sikkasztás	42	10
Egyéb	160	36

5. táblázat A leggyakoribb bűncselekményfajták

(saját szerkesztés)

A bűncselekményfajták megoszlását vizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy legnagyobb arányban, az esetek több, mint ötödénél volt súlyos testi sértés a jogcíme a tárgyalásnak. Ennek oka az lehetett, hogy az 1956-os év második felében, amikor az 1957-ben tárgyalta bűncselekmények egy jelentős része lezajlott, akkor a politikai hangulat igen forró volt. A kimutatásokban láthatjuk, hogy ebben az időszakban az emberekben felgyülemlett indulatokat gyakran verekedéssel vagy erőszakos cselekedettel próbálták levezetni. A 91 ilyen eset közül 26 volt emberölési kísérlet, melyek közül 4 végződött halállal. Fajsúlyosan jelenik meg ezek mellett a lopás, a könnyű testi sértés, a sikkasztás és a becsületsértés is. A lopás, sikkasztás és a könnyű testi sértés a későbbi éveken is gyakran megjelennek, sőt a mai napig említésre méltó részét adják a bíróságokon folyó eseteknek. Szintén ezt mondhatjuk el a rágalmazásról is. A többi eset közül az árdrágító üzérkedést emelném még ki, hiszen 1951 és 1954 között a statisztikai kimutatások szerint az egyik legnagyobb bűncselekményfajta volt, azonban jól látható, hogy 1957-ra visszaszorult a száma (legalábbis Nógrád megyében).¹⁹

A férfi és női gyanúsítottak vizsgálatánál masszív férfitolbületet tapasztalhatunk (81–19%). Ez nagyságrendileg megegyezik a Gyáni Gábor által említett, az 1930-as években tapasztalt arányokkal. Ez a különbség nem is meglepő, hiszen a kriminálstatisztikai kimutatások másfél évszázadra visszamenőleg igazolják, hogy jóval nagyobb arányban jelennek meg a férfi elkövetők, mint a nők. Ezeket a számokat ugyan befolyásolhatják a társadalmi-gazdasági változások, a

¹⁹ Valuch, 2001. 383.

büntetőtörvényi szabályozások vagy a kriminálstatistikai adatgyűjtési módok változásai, de ha ezeket a formális tényezőket nem vesszük figyelembe, akkor azt tapasztaljuk, hogy a nemek szerinti bűnözési arányok stabilitást mutatnak, amelyeket átlagosan 86–14%-ban határozhatunk meg. A női bűnözés csak a két világháború idején nőtt meg jelentősen: az első világháborúban 40% fölé, míg a második világháború idején nagyjából 30%-ra. Ennek alapvető magyarázata, hogy a férfiak bevonulása miatt csökken a bűnözés volumene, de a meglévőn belül nő a női bűnelkövetők aránya.²⁰

Családi állapot	Gyanúsítottak száma (fő)	Gyanúsítottak százaléka (%)
Házasságban él	410	74
Házasságban még nem élt	115	21
Elvált	10	2
Özvegy	16	3

6. táblázat A gyanúsítottak családi állapot szerinti megoszlása

(saját szerkesztés)

A gyanúsítottak családi állapotának vizsgálatánál jól látható többségben vannak a házasságban élők, majd mellettük a házasságban még nem éltek adják a második legnagyobb csoportot. Ennek az állhat a hátterében, hogy a kor szokásai szerint a legtöbb ember legkésőbb már a húszas éveinek az elején megházasodott. Ezek az arányok a mai napra teljesen megváltoztak, lényegesen nagyobb arányban vannak a nőtlenek és hajadonok, illetve az elvált családi állapotú bűnelkövetők száma is jelentősen megnőtt.²¹

Iskola típusa	Személyek száma, akik elkezdtek az iskolát (fő)	Személyek száma, akik befejezték az iskolát (fő)
Általános (elemi) iskola	108	40
Középiskola (polgári iskola)	27	21
Egyetem	1	1
Írástudatlan	12	12

7. táblázat A gyanúsítottak iskolai végzettség szerinti megoszlása (írástudatlanoknál nem releváns a felső sor)

(saját szerkesztés)

²⁰ Balázs, 1996. 53–54.

²¹ Uo. 60.

A bűnözés gyakoriságát az iskolai végzettség is befolyásolja. Az iskolázottsági szint és a bűnelkövetés között általában negatív kapcsolat mutatható ki (minél alacsonyabb az iskolai végzettség annál több a bűncselekmény).²² Szembetűnő, hogy legnagyobb arányban az alapfokú végzettséggel rendelkező személyek vannak jelen. Közülük is jelentős réteget képviselnek azok a személyek, akik nem fejezték be általános iskolai vagy elemi iskolai tanulmányaikat sem. Jóval alacsonyabb a középfokú végzettséggel rendelkező gyanúsítottak részaránya. Ebbe a csoportba azok tartoznak, akik érettségit szereztek középiskolában vagy legalább két polgárit elvégeztek. Egyetemi végzettséggel csupán egyetlen személy rendelkezett az adatbázisomban szereplő személyek közül. Az írástudatlanok aránya elenyésző, de még így sincsenek jelentősen lemaradva a középfokú végzettséggel rendelkező személyek mögött.

Kategória megnevezése	Személyek száma (fő)	Személyek aránya (%)
Személyek	576	100
Büntetlen előéletű	418	73
Büntetett előéletű	158	27
Elítéltek	478	83
Felmentettek	98	17

8. táblázat A gyanúsítottak előélet és ítélet szerinti megoszlása

(saját szerkesztés)

Szembetűnő, hogy a gyanúsítottak közel háromnegyed része még nem volt korábban büntetve, míg csak kicsivel több, mint 25% büntetett előéletű. Napjainkban ez az arány nagyjából 60–40%-ra tehető. Ennek az lehet az oka, hogy az ötvenes években még a bűnözés léte is elfogadhatatlannak tűnt, ezzel szemben a nyolcvanas évekre már a szervezett bűnözés kimondása volt fő probléma a rendőri vezetők számára, napjainkban pedig már mindkettő a köztudatban lévő fogalom.²³ Ebből megállapítható, hogy a bűnözés is társadalmilag elfogadottabb, mint az 1950-es években, így a visszaesők száma is nagyobb. Az elítéltek-felmentettek arányának vizsgálatánál 83–17%-os arány figyelhető meg az elítéltek javára. Ez az arány jól tükrözi a kor szigorú ítélkezési mechanizmusát, mely a legtöbb esetben büntetéssel sújtotta a gyanúsítottakat.²⁴

Az eredményekből kitűnik, hogy igen változatos képet kaphatunk akár egyetlen év elemzésével is. Jól láthatóan befolyásoló tényezőt jelentenek a demográfiai és az iskolázottsági adatok. A hipotézisem szempontjából is fontos

²² Szalainé, 2008. 10.

²³ Bezsenyi, 2016. 3.

²⁴ Valuch, 2001. 384.

év 1957. Amit az adatokból láthattuk, túlsúlyban vannak a személy elleni, azon belül pedig a testi sértéses bűncselekmények. Ezek alapján olyan belső feszültségeket feltételezhetünk, amelyek során ezek erőszakos formát öltenek, és az emberek a felgyülemlett indulatokat erőszakkal próbálták levezetni. Kutatásom végpontjában (1961) azt feltételezem, hogy ezek a számok csökkenést mutatnak majd, nagyobb hangsúlyt kapnak a kisebb csalások, pénzügyi trükközések. Egy év feldolgozásából még nem tudunk komoly következtetéseket levonni, de fontos lépés lehet a kutatás egészére nézve, valamint később támpontot is jelenthet az adatok elemzése során. Jelen tanulmánynak ez volt a célja, a kérdésfelvetés és a probléma vázlatos ismertetése.

A jövőben is fontosnak tartom Nógrád megye bűnözésének vizsgálatát, mert igen érdekes lehet egy szocialista, nehézipari térség bűnözéstörténeti vizsgálata olyan szempontból, hogy a párt és a média hogyan reagál az esetleges bűncselekményekre, illetve ezek a reakciók hogyan változnak az idő előrehaladtával.

Felhasznált források és szakirodalom

Ádám Zsigmond: Futólépés az alvilágba. Budapest, 1983.

Ádám Zsigmond: Reszkess, alvilág! (Bűnügyi történetek az R-csoport életéből). Budapest, 1984.

Balázs József: Demográfiai tényezők szerepe a bűnözésben. Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica, 1996/1. 53–77.

Bezsenyi Tamás: A szervezett bűnözés átalakuló tevékenységei a rendszerváltáskori Magyarországon. Biztonságpolitika. Biztonságpolitikai szakportál. 2016.

Bezsenyi Tamás: A szervezett bűnözésre rászervezett a média: Avagy mi történik, amikor a magyar alvilág prominensei megszólalnak. Médiakutató: Médiaelméleti folyóirat, 2015/4. 21–37.

Dezső Márta – Fűrész Klára – Kukorelli István – Papp Imre – Sári János – Somody Bernadette – Szegvári Péter – Takács Imre: Alkotmánytan I. Budapest, 2007.

Gönczöl Katalin: Bűnözés és társadalompolitika. Budapest, 1987.

Gyáni Gábor: A bűnözés Horthy-kori történetéhez. Történelmi Szemle, 2005/3–4. 381–392.

Kozáry Andrea: Rendvédelem 1945 után. Rubicon, 2010/3. 32–45.

Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Megyei Levéltárának kapcsolódó fondjai.

Mezey Barna: Magyar jogtörténet. Budapest, 2004.

Mikó Zsuzsanna: A terror hétköznapijai. Budapest, 2016.

Paksa Rudolf: Prozopográfia, vagyis „kollektív biográfiai elemzés” (A Horthy-kori magyar nemzetiszocialista elit vizsgálata). In: Módszertani tanulmányok. Szerk.: Ballabás Dániel. Eger, 2013. 7–21.

Stefán Antal Krisztián: A szervezett bűnözés hajnala? Bűnszövetkezetek Nógrád megyében az 1950-es években. Historia Nostra III. 2019. 175–206.

Szalaiiné Homola Andrea (szerk.): Az ismertté vált bűncselekmények és elkövetők Magyarországon. Miskolc, 2008.

Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest, 2001.